

การศึกษาวิเคราะห์รูปแบบการถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นการทอเสื่อกก ของจังหวัดจันทบุรี

Study and analysis of the process of transferring knowledge to local wisdom: Weaving reed mats in the Chanthaburi province

บุศรินทร์ สายรัตน์¹ จักรพงษ์ แพทย์หลักฟ้า²

Budsarin Sayrat¹ Chakkaphong Phaetluangfa²

¹ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Master degree of Education in Arts Education, Faculty of Arts,

Srinakharinwirot University

Corresponding author, E – mail: noobeerzaa1359@hotmail.com

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Assistant Professor, Ph.D., Faculty of Arts, Srinakharinwirot University

E – mail: chakarted@gmail.com

Received: July 16, 2019; Revised: July 27, 2019; Accepted: May 20, 2020

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้เป็นการศึกษารูปแบบการถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นการทอเสื่อกก และศึกษากระบวนการผลิตที่ส่งผลกระทบต่อ ครอบครัว ชุมชน สังคม วัฒนธรรม ในแต่ละท้องถิ่นของจังหวัดจันทบุรี การศึกษาครั้งนี้มุ่งศึกษารูปแบบการถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นการผลิตเสื่อกก ของจังหวัดจันทบุรี เพื่อนำมาวิเคราะห์ โดยใช้ทฤษฎี การจัดการความรู้ (KM) ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการศึกษาจากแหล่งข้อมูล คือ ชุมชนที่มีอาชีพเป็นช่างทำเสื่อ ทั้งหมด 6 ชุมชน และโรงเรียนที่อยู่ในชุมชน 2 โรงเรียน อันได้แก่ ชุมชน บางสระแก้ว, ชุมชนบ้านเสม็ดงาม, ชุมชนบ้านเขาน้อย, ชุมชนบ้านท่าแฉลบ, ชุมชนหลังวัดโรมันคาทอลิก, ชุมชนบ้านเกาะโดนด, ศูนย์ศิลป์เสื่อตำบลบางสระแก้ว, โรงเรียนวัดบางสระแก้ว (พิสิฐฐวิทยาการ) ตำบล บางสระแก้ว อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี (ชุมชนบางสระแก้ว), โรงเรียนสตรีมารดาพิทักษ์ จ.จันทบุรี (ชุมชนหลังวัดโรมันคาทอลิก) และผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ นักวิชาการศูนย์ศิลป์เสื่อ หัวหน้าศูนย์ศิลป์เสื่อ หัวหน้ากลุ่มวิสาหกิจชุมชน ช่างทอเสื่อ และปราชญ์ท้องถิ่น ทั้งหมด 6 ชุมชน รวมถึงครูผู้สอนการทอเสื่อ ในโรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ดังนี้ 1.แนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์กลุ่มย่อยในประเด็นที่ เกี่ยวกับ รูปแบบการถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นการทอเสื่อกก ของจังหวัดจันทบุรี และ กระบวนการผลิตที่ส่งผลกระทบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และวัฒนธรรม 2.แบบสัมภาษณ์ รูปแบบการถ่ายทอด ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นการทอเสื่อกก ของจังหวัดจันทบุรี และกระบวนการผลิตที่ส่งผลกระทบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และวัฒนธรรม และสามารถสรุปผลการค้นคว้าได้ดังนี้ รูปแบบการถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญา ท้องถิ่นการทอเสื่อกก ของจังหวัดจันทบุรี สามารถสรุปผลการค้นคว้า ได้เป็น 2 ลักษณะ 1. การถ่ายทอด ความรู้แบบนอกระบบ ได้แก่ การถ่ายทอดความรู้ในครอบครัว และ ศูนย์หัตถกรรมทอเสื่อ 2. การ

ถ่ายทอดความรู้แบบในระบบ ได้แก่ การถ่ายทอดความรู้ในโรงเรียนวัดบางสระเก้า (พิสิฐวิทยาการ) ตำบลบางสระเก้า และ โรงเรียนสตรีมารดาพิทักษ์ จังหวัดจันทบุรี โดยการถ่ายทอดความรู้ชุมชนเกิดจากการที่สมาชิกผู้มีส่วนได้ส่วนเสียร่วมมือกันทุกขั้นตอน ได้แก่ 1) ร่วมกันวางแผนกำหนดกระบวนการถ่ายทอดความรู้ 2) ร่วมกันปฏิบัติตามแผนและหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายรวมถึงมอบหมายให้ผู้รู้หรือครูถ่ายทอดความรู้อย่างเป็นระบบ 3) ร่วมกันประเมินผลการดำเนินการ 4) ร่วมกันปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินการ ในส่วนของกระบวนการผลิตที่ส่งผลกระทบต่อ ครอบครัว ชุมชน สังคม วัฒนธรรม พบว่า ทั้งหมดนี้มีความเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย เพราะทุกชุมชนที่มีอาชีพทอเสื่ออกจะมีการเอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทั้งในระดับครอบครัว ชุมชน และสังคม จึงทำให้เกิดเป็นกลุ่มสังคมขนาดใหญ่ที่สร้างธุรกิจที่สืบทอดตั้งแต่บรรพบุรุษ ก่อให้เกิดรายได้หลักหรือรายได้เสริม เพื่อเลี้ยงชีพ อีกทั้งยังมีการเชื่อมต่อกันระหว่างชุมชนบริเวณใกล้เคียง ไม่ว่าจะเป็นในด้านการผลิต การจำหน่าย การส่งต่อผลิตภัณฑ์ การหยิบยืมอุปกรณ์ บางชนิดที่ตนเองไม่มี หรือ การซื้อขายแลกเปลี่ยนวัตถุดิบต่าง ๆ ที่ตนเองไม่สามารถผลิตเองได้ ทำให้เกิดการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ก่อให้เกิดความสนิทสนมกลมเกลียวระหว่างกัน และเป็นการกระจายรายได้ระหว่างกลุ่มผู้ผลิตอีกด้วย อีกทั้งยังสร้างความเข้มแข็งให้กับอาชีพการทอเสื่ออกของจังหวัดจันทบุรี ภายในชุมชนนั้นยังมีการรวมกลุ่มของสมาชิกเพื่อสร้างสรรค์ผลงานการทอเสื่ออกเป็นผืน อันก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนร่วม เป็นการปลูกฝังค่านิยมและวัฒนธรรมอันดีงาม รวมไปถึงสร้างความตระหนักในการดำรงชีวิตในสังคมให้อยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข

คำสำคัญ: การถ่ายทอดความรู้, ภูมิปัญญาท้องถิ่น, การทอเสื่ออก

Abstract

This research article is a study of the process of transferring knowledge, local wisdom and the weaving of reed mats. This study also examined the production processes that affected producers, communities, societies and cultures. In the future, in each locality of Chanthaburi that still and preserve continue to the occupation of weaving reeds mats including the Bang Sra Kao Community, the Ban Samet Ngam community, the Ban Tha Chaliep community, the Community of the Roman Catholic churches, the Ban Ko Tanod Community and the Ban Khao Noi community, which could divide the knowledge transfer process into two types, as follows : (1) Informal knowledge transfers include the Mat Weaving Handicraft Center and family. The teaching styles described the accumulation of knowledge among learners and demonstrating various steps, starting from the preparation of areas up to product development. The students practiced using the method of learning together with the instructors until they become proficient and could extend ideas in the sales process. (2) The transfer of knowledge in the system includes Watbangsrakao School (Phisit Witthayakhan), the Bang Sra Kao Sub – district and Streemandapitak School Chanthaburi. Is to the Arrange provide teaching and learning by determine is a local course. The teacher who taught local wisdom to educate students at the Wat Bang Sra Kao School was Veena Rungrueng, who taught students in fourth to sixth grade and the first to third you're of The separation of production procedures of reed products of second

education.were suitable for the maturity of the students, such as have a better, a understanding of the material used. The teacher demonstrated each step to the students, and allowed the students to divide the practice group to practice, with the teacher providing advice. The transfer of knowledge among students in Streemandapitak School was defined as the local curriculum of the school. In order to preserve cultural heritage and to revive the Catholic community to go back to weaving mats again. The teacher who taught local wisdom to educate students was Saeing Cheusay the Head of Chantaboon Mat Handicraft Folk conservation, taught students in grade six of elementary education, to learn history and maintain a mat weaving career, by integrating weaving mat with other subject groups and using computers as teaching materials until the students received new pattern, which is caused by creativity, transformed a mat in to something to be more valuable than ordinary mats, and can add value to the product.

Key words: Transferring knowledge, Local wisdom, weaving, reed mats

บทนำ

ภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทย ถือเป็นคุณค่าและเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่บรรพบุรุษได้ถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่ง มาสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง เพื่อใช้ในการดำรงชีวิตให้เกิดความเหมาะสมตามลักษณะทางกายภาพในท้องถิ่นนั้น อาทิ จังหวัดจันทบุรี มีภูมิศาสตร์ พื้นที่ที่เหมาะสมแก่การปลูก เพราะในพื้นที่บริเวณนั้นเป็นพื้นที่ติดทะเล ซึ่งมีน้ำจืดไหลมารวมกัน เรียกว่า (น้ำกร่อย) ด้วยเหตุนี้จึงทำให้เส้นกกของจังหวัดจันทบุรีมีลักษณะต่างจากที่อื่นๆ คือ จะมีเส้นที่ใหญ่ เหนียว เวลาผ่าตรอกออกมาจะมีเส้นเล็ก แข็งแรง ทนต่อการใช้งาน เหมาะกับการทอเป็นลวดลายที่ใช้ความละเอียดสูง (สุเทพ สุสาสนี, 2553) ภูมิปัญญาดั้งเดิมของการทอเสื่อกกได้มีการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องจากที่ลงมือปฏิบัติเพื่อการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นของตนให้คุ้มค่า นำมาใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิตก็กลับกลายมาเป็นการทอเพื่อนำมาใช้ในการประกอบเป็นอาชีพเสริมหรือหลักเพื่อหารายได้มาสู่ครอบครัว เพราะเสื่อกกจันทบุรีนั้นมีจุดเด่นและมีความพิเศษต่างจากที่อื่น ดังที่กล่าวมาข้างต้นแล้วนั้น อีกทั้งยังมีเส้นที่เฉพาะตัวที่ไม่เหมือนใคร อาทิเช่น เสื่อกกแบบดั้งเดิม คือสีแดง ดำ ทำให้เป็นที่นิยมของผู้บริโภค ด้วยเหตุนี้จึงทำให้อาชีพการทอเสื่อกกมีการพัฒนาการอย่างไม่หยุดนิ่งมาจนถึงปัจจุบัน

ชุมชนที่มีความชำนาญได้มีการรวมกลุ่มกันเพื่อแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีความสวยงามตามยุคสมัย สามารถส่งจำหน่ายให้กับชุมชนบริเวณใกล้เคียง ทั้งภายในประเทศและยังสามารถส่งออกไปยังต่างประเทศได้อีกด้วย ชุมชนเหล่านี้มีวิถีชีวิตที่ดำรงอยู่ควบคู่ไปกับภูมิปัญญา มาตั้งแต่ดั้งเดิมจึงวิธีการถ่ายทอดความรู้ในแต่ละท้องถิ่นที่มีความแตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับความเหมาะสม ก่อให้เกิดกระบวนการถ่ายทอดองค์ความรู้ที่มีอยู่เดิมในชุมชนท้องถิ่นต่างๆ แล้วพัฒนาเลือกสรร ปรับปรุงองค์ความรู้เหล่านั้นจนเกิดทักษะเพื่อแก้ปัญหาในองค์กรท้องถิ่นนั้นๆ เพราะภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้น คือความรู้ความสามารถ และสติปัญญาในการแก้ไขปัญหาและวิกฤตการณ์ในการดำรงชีวิตและการพัฒนาคนในสังคม เศรษฐกิจของชุมชนต่างๆ ที่คิดค้น ปรับปรุง สืบทอด ถ่ายทอดความรู้กันอย่างต่อเนื่อง (โกสุม เจริญรอย, 2551) เพราะกระบวนการที่ดีจะมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้นๆ เกิดความยั่งยืน

และพัฒนาต่อไปอย่างไม่หยุดนิ่ง ซึ่งในปัจจุบันนี้การถ่ายทอดความรู้ทางภูมิปัญญาการทอเสื่อกกของชาวบ้านในจังหวัดจันทบุรี ยังคงมีการพัฒนาอยู่ แต่หากยังมีปัญหาบางประการอยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ปัญหาด้านการจัดเก็บองค์ความรู้ที่เป็นระบบ เพราะเป็นเพียงวิธีบอกเล่า ทำให้ดูและฝึกฝนในครอบครัวเท่านั้น และอีกประการหนึ่ง คือ เด็กรุ่นใหม่เห็นว่าการทอเสื่อกมีความยุ่งยาก กว่าจะได้มาซึ่งผลงานสำเร็จนั้นจะต้องใช้ระยะเวลาในการทอานและใช้คนทอหลายคน จึงต้องมีการแบ่งสรรปันส่วนค่าตอบแทนให้กับคนทอเท่าๆ กัน เมื่อหักต้นทุนการผลิตแล้วจะเหลือรายได้ที่เป็นกำไรไม่มากนัก ส่งผลให้เด็กรุ่นใหม่ไม่สนใจอาชีพทอเสื่อกกอย่างจริงจัง และนิยมไปประกอบอาชีพอื่นที่มีค่าตอบแทนสูงกว่านั่นเอง ซึ่งหากหมดรุ่นผู้ใหญ่ในปัจจุบันแล้ว ภูมิปัญญาเกี่ยวกับเรื่องเสื่อกกอาจสูญหายไป

จากความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้นนี้ จึงทำให้ผู้วิจัยเห็นว่า ควรมีการศึกษารูปแบบการถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นการทอเสื่อก และศึกษากระบวนการผลิตที่ส่งผลต่อครอบครัว ชุมชน สังคม วัฒนธรรม ในแต่ละท้องถิ่นของจังหวัดจันทบุรี ที่ยังคงมีการสืบทอดและดำรงอาชีพทอเสื่อกอยู่ อันได้แก่ ชุมชนบ้านบางสระเก้า ชุมชนบ้านเสม็ดงาม ชุมชนบ้านท่าแฉลบ ชุมชนหลังวัดโรมันคาทอลิก ชุมชนบ้านเกาะโดนด และชุมชนบ้านเขาน้อย เพื่อเป็นแนวทางในการอนุรักษ์ สืบสานภูมิปัญญาการทอเสื่อกต่อไป

ความมุ่งหมายในงานวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบการถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นการทอเสื่อก ของจังหวัดจันทบุรี
2. เพื่อศึกษากระบวนการผลิตที่ส่งผลต่อ ครอบครัว ชุมชน สังคม วัฒนธรรม

ความสำคัญของการวิจัย

ผลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้จะสามารถนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาด้านการถ่ายทอดความรู้และกระบวนการผลิต ทั้งภายในชุมชนและผู้สนใจอาชีพทอเสื่อก อีกทั้งยังก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาในด้านการเรียน การสอนวิชาศิลปะพื้นบ้านภายในโรงเรียนอีกด้วย

วิธีการดำเนินงานวิจัย

วิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้าในงานวิจัยนี้ มุ่งที่จะศึกษาข้อมูลการถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นการทอเสื่อก ของจังหวัดจันทบุรีเพื่อนำมาวิเคราะห์ โดยนำเสนอรูปแบบการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive research) มีขั้นตอนการศึกษาค้นคว้า ดังนี้

1. แหล่งข้อมูลและผู้ให้ข้อมูลหลัก
2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ทฤษฎีการจัดการความรู้ KM

แหล่งข้อมูลและผู้ให้ข้อมูลหลัก

แหล่งข้อมูล คือ ชุมชนทั้งหมด 6 ชุมชน แยกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. ชุมชนที่มีการจัดตั้งศูนย์วิสาหกิจชุมชน ได้แก่ ชุมชนบางสระเก้า, ชุมชนบ้านเสม็ดงาม, ชุมชนบ้านเขาน้อย, ชุมชนบ้านท่าแฉลบ, ชุมชนบ้านเกาะโดนด

2. ชุมชนที่มีการเรียนการสอนวิชาเสือกกในสถานศึกษา ได้แก่ ชุมชนบางสระเก้า คือ โรงเรียนวัดบางสระเก้า (พิสิฐวิทยาคาร) ตำบลบางสระเก้า อำเภอลำลูกเกด จังหวัดจันทบุรี และชุมชนหลังวัดโรมันคาทอลิก คือ โรงเรียนสตรีมารดาพิทักษ์ จ.จันทบุรี

ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ นักวิชาการศูนย์ศิลป์เสือก หัวหน้าศูนย์ศิลป์เสือก หัวหน้ากลุ่มวิสาหกิจชุมชนช่างทอเสือก และปราชญ์ท้องถิ่น ทั้งหมด 6 ชุมชน อันได้แก่ ชุมชนบางสระเก้า, ชุมชนบ้านเสม็ดงาม, ชุมชนบ้านเขาน้อย, ชุมชนบ้านท่าฉลอม, ชุมชนบ้านเกาะโดนด, และครูผู้สอน 2 โรงเรียน อันได้แก่ ครูผู้สอนวิชาศิลปะพื้นบ้านท้องถิ่น (ทอเสือก) โรงเรียนวัดบางสระเก้า (พิสิฐวิทยาคาร) ตำบลบางสระเก้า อำเภอลำลูกเกด จังหวัดจันทบุรี และ ครูผู้สอนวิชาศิลปะพื้นบ้านท้องถิ่น (ทอเสือก) โรงเรียนสตรีมารดาพิทักษ์ จ.จันทบุรี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้ารูปแบบการถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น การทอเสือกของจังหวัดจันทบุรี ครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. แนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์กลุ่มย่อยในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับ รูปแบบการถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นการทอเสือก ของจังหวัดจันทบุรี และกระบวนการผลิตที่ส่งผลกระทบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และวัฒนธรรม

2. แบบสัมภาษณ์ รูปแบบการถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นการทอเสือก ของจังหวัดจันทบุรี และกระบวนการผลิตที่ส่งผลกระทบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และวัฒนธรรม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยลงพื้นที่ดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มย่อยกับผู้มีส่วนได้ ส่วนเสีย อันได้แก่ นักวิชาการศูนย์ศิลป์เสือก หัวหน้าศูนย์ศิลป์เสือก หัวหน้ากลุ่มวิสาหกิจชุมชน ช่างทอเสือก และปราชญ์ท้องถิ่น ครูผู้สอนวิชาศิลปะพื้นบ้านโดยดำเนินการทุกชุมชน

2. ผู้วิจัยนัดหมายให้มาประชุม สัมมนา ทบทวน จุดเด่น จุดด้อย ในหัวข้อ รูปแบบการถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นการทอเสือก ของจังหวัดจันทบุรี และกระบวนการผลิตที่ส่งผลกระทบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และวัฒนธรรม

3. นำแบบสัมภาษณ์ให้ผู้เข้าร่วมสัมมนาทำ

4. นำรายละเอียดเกี่ยวกับสัมภาษณ์มาวิเคราะห์

5. นำข้อมูลกลับไปให้ผู้ร่วมสัมมนาตรวจสอบความถูกต้อง

6. นำข้อมูลที่ตรวจสอบแล้วมาวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการทำวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งผู้วิจัยมุ่งที่จะบรรยายข้อเท็จจริง ตลอดจนการแปลความหมายเนื้อหาสาระจากการ การศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบการถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นการทอเสือก ของจังหวัดจันทบุรี และกระบวนการผลิตที่ส่งผลกระทบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และวัฒนธรรม จากการลงพื้นที่ดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มย่อยกับผู้มีส่วนได้ ส่วนเสีย อันได้แก่นักวิชาการศูนย์ศิลป์เสือก หัวหน้าศูนย์ศิลป์เสือก หัวหน้ากลุ่มวิสาหกิจชุมชน ช่างทอเสือก และปราชญ์ท้องถิ่น ครูผู้สอนวิชาศิลปะพื้นบ้านโดยดำเนินการทุกชุมชน โดยการนัดหมายให้มาประชุม สัมมนา ทบทวน

จุดเด่น จุดด้อย ในหัวข้อ รูปแบบการถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นการทอเสื่อกก ของจังหวัดจันทบุรี กระบวนการผลิตที่ส่งผลกระทบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และวัฒนธรรม แล้วนำแบบสัมภาษณ์ให้ผู้เข้าร่วม สัมมนาทำ จากนั้นนำรายละเอียดเกี่ยวกับข้อมูลสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ นำข้อมูลกลับไปให้ผู้ร่วมสัมมนา ตรวจสอบความถูกต้อง นำข้อมูลที่ตรวจสอบแล้วมาวิเคราะห์อีกครั้ง โดยใช้ทฤษฎีการจัดการความรู้ KM

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้จัดทำตาราง โดยแบ่งออก ดังนี้ ช่องซ้ายคือ ขั้นตอนการดำเนินการร่วมกันตามทฤษฎี KM ช่องขวา คือรูปแบบการถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นการทอเสื่อกกของจังหวัดจันทบุรี แบ่งเป็น หัวข้อย่อย ดังนี้ ช่องซ้าย คือ กลุ่มชุมชนที่มีการถ่ายทอดความรู้ในระบบ ช่องขวา คือ กลุ่มชุมชนที่มีการ ถ่ายทอดความรู้นอกระบบ

ตารางที่ 1 รูปแบบการถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นการทอเสื่อกกของจังหวัดจันทบุรี

ขั้นตอนการ ดำเนินการร่วมกัน ตามทฤษฎี KM	รูปแบบการถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นการทอเสื่อกกของจังหวัดจันทบุรี		
ขั้นการกำหนด รูปแบบการ ถ่ายทอดความรู้ และการวางแผน ดำเนินงาน		1. ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย อันได้แก่ หัวหน้าศูนย์ วิสาหกิจชุมชน ช่างทอเสื่อที่มีความชำนาญ ทางด้านการทอเสื่อ กก กลุ่มชุมชนที่มีอาชีพทอ เสื่อ และช่างใหม่ ร่วมกันประชุมสัมมนา กลุ่มย่อย เพื่อกำหนดกระบวนการถ่ายทอดความรู้ 2. หลังจากที่มีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียประชุมสัมมนา กลุ่มย่อยจนได้รูปแบบการถ่ายทอดความรู้แล้ว ผู้สอนจึงนำเอารูปแบบการถ่ายทอดความรู้ ดังกล่าวนี้นำไปใช้ในการสอนให้กับผู้ที่สนใจและได้ เข้ามาศึกษาดูงานในเรื่องการทอเสื่อกก	ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย อันได้แก่ ครูผู้สอนวิชา ศิลปะพื้นบ้าน หัวหน้าศูนย์วิสาหกิจชุมชนและ ช่างทอเสื่อที่มีความชำนาญทางด้านการทอ เสื่อ กก ช่างใหม่ และตัวแทนนักเรียนใน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 ของโรงเรียนวัดบาง สระแก้ว และนักเรียนชั้น ป.6 ของโรงเรียน สตรีมารดาพิทักษ์ จ.จันทบุรี ร่วมกัน ประชุมสัมมนา กลุ่มย่อยเพื่อกำหนดรูปแบบ การถ่ายทอดความรู้
ขั้นร่วมกัน ปฏิบัติงานตาม แผนและหน้าที่ที่ ได้รับมอบหมาย รวมถึงการ มอบหมายให้ผู้รู้ หรือครูถ่ายทอด ความรู้อย่างเป็น ระบบ	ขั้นตอนการ ถ่ายทอด ความรู้	การถ่ายทอดความรู้นอกระบบ	การถ่ายทอดความรู้ในระบบ
	ขั้นนำเข้าสู่ บทเรียน	ผู้สอนนำเข้าสู่บทเรียนโดยวิธีการพูดคุย ชักถามผู้เรียนถึงความรู้หรือประสบการณ์ใน ด้านการทอเสื่อกกว่ามีมากน้อยเพียงใด เพื่อ ประเมินความรู้พื้นฐานของผู้เรียนก่อนเริ่มทำ การสอน	มีกระบวนการนำเข้าสู่บทเรียนโดยวิธีการ ชักถามผู้เรียนถึงความรู้หรือประสบการณ์ ในด้านการทอเสื่อ กก และใช้วิธีการให้ ผู้เรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน
	ขั้นสอน	ขั้นที่ 1 ครูสอนใช้วิธีการสอนแบบเล่าสู่กันฟัง มีลักษณะการให้ความรู้แบบไม่เป็นทางการ มี การให้ความรู้แบบพอสอนลูก ค่อยเป็นค่อยไป ไม่มีกฎเกณฑ์หรือรูปแบบในการสอน เพื่อ เป็นการสร้างความสนิมสนมให้กับผู้เรียนมาก ยิ่งขึ้น ทำให้เกิดการซึมซับที่เป็นไปตาม ธรรมชาติ ด้วยวิธีการดังกล่าวนี้จะช่วยให้ ลูกเกิดความสนใจ สามารถเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น และจดจำวิธีการได้อย่างรวดเร็ว	ขั้นที่ 1 ผู้สอน ทำการสอนนักเรียนใน ระดับชั้นตามระดับชั้นที่ได้รับมอบหมาย ผู้สอนมีกระบวนการนำเข้าสู่บทเรียนโดย วิธีการชักถามผู้เรียนถึงความรู้หรือ ประสบการณ์ในด้านการทอเสื่อ กก

ขั้นตอนการดำเนินการร่วมกันตามทฤษฎี KM	รูปแบบการถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นการทอเสื่อกกของจังหวัดจันทบุรี		
		การถ่ายทอดความรู้ในระบบ	การถ่ายทอดความรู้ในระบบ
ขั้นร่วมกันปฏิบัติงานตามแผนและหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย รวมถึงการมอบหมายให้ผู้รู้หรือครูถ่ายทอดความรู้อย่างเป็นระบบ	ขั้นสอน	ขั้นที่ 2 ผู้สอนทำการสาธิตวิธีการทอเสื่อกกให้ผู้เรียนดู พร้อมทั้งอธิบายถึงขั้นตอนและวิธีการทอเสื่อกกเบื้องต้น เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจ ขั้นที่ 3 ผู้สอนให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติจริง ในส่วนผู้สอนจะคอยแนะนำผู้เรียน มีการถามตอบข้อสงสัยต่าง ๆ ในระหว่างทำการสอน และให้กำลังใจผู้เรียนโดยการชื่นชมเมื่อผู้เรียนปฏิบัติตามขั้นตอนได้อย่างถูกต้อง หากผู้เรียนเกิดปัญหาระหว่างการปฏิบัติงาน ผู้สอนจะเข้าไปแนะนำและบอกวิธีแก้ไข จนผู้เรียนสามารถปฏิบัติงานต่อไปได้ ขั้นที่ 5 ผู้เรียนทุกคนมีความเข้าใจ วิธีการใช้อุปกรณ์ในการทอเสื่อ รวมถึงวิธีการทอเสื่อ และผู้เรียนสามารถทอเสื่อกกได้	ขั้นที่ 2 ผู้สอน (วิชา รุ่งเรือง ครูผู้สอนภูมิปัญญาท้องถิ่น) ทำการสาธิตวิธีการทอเสื่อกกให้ผู้เรียนดู พร้อมทั้งอธิบายถึงอุปกรณ์ในการทอเสื่อกก ขั้นตอนและวิธีการทอเสื่อกกเบื้องต้น เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจ ขั้นที่ 3 ผู้เรียนลงมือปฏิบัติจริง โดยการให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่มเพื่อปฏิบัติ ผู้สอนจะคอยแนะนำ ผู้เรียน พร้อมทั้งปฏิบัติไปพร้อมกับผู้เรียน มีการถามตอบข้อสงสัยต่าง ๆ ในระหว่างทำการสอน และให้กำลังใจผู้เรียน โดยการชื่นชมเมื่อผู้เรียนปฏิบัติตามขั้นตอนได้อย่างถูกต้อง ขั้นที่ 4 ผู้เรียนทุกกลุ่มมีความเข้าใจ วิธีการใช้อุปกรณ์ในการทอเสื่อ รวมถึงวิธีการทอเสื่อ และผู้เรียนสามารถทอเสื่อกกได้
	การใช้สื่อการสอน	ไม่มีตำรา หรือ การใช้สื่อการสอนใด ๆ	เอกสารและซีดีประกอบการสอน
	การประเมินการสอน	หลังจากผู้เรียนลงมือทอเสื่อแล้วเสร็จ ผู้สอนได้ทำการตรวจสอบผลงานของแต่ละคนเพื่อประเมินประสิทธิภาพ ตามประสบการณ์และความเชี่ยวชาญของผู้สอนเอง	- ประเมินประสิทธิภาพและมีการให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด - จัดบันทึกรายละเอียดทุกครั้งหลังการสอน
ขั้นประเมินผลกระบวนการดำเนินการ		หลังจากทำการสอน หัวหน้าศูนย์วิสาหกิจชุมชน ได้ทำการนัดพบกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมาร่วมประชุมสัมมนากลุ่มย่อย เพื่อพิจารณาประเมินผลการสอน ว่ามีจุดเด่น จุดอ่อนอะไรบ้าง	
ขั้นตอนการดำเนินการร่วมกันตามทฤษฎี KM	ร่วมกันปรับปรุงและพัฒนาผลการทำงาน	ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้นำ ข้อปัญหาและจุดบกพร่องต่างๆ ที่ได้จากการประชุมสัมมนากลุ่มย่อยหลังการสอน มาวิเคราะห์เพื่อหาแนวทางในการปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาด้านการถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาการทอเสื่อกกต่อไป	

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์กระบวนการผลิตที่ส่งผลต่อครอบครัว ชุมชน สังคม วัฒนธรรม

กระบวนการผลิตที่ส่งผลต่อครอบครัว ชุมชน สังคม วัฒนธรรม		
ครอบครัว	ชุมชน สังคม	วัฒนธรรม
กระบวนการผลิตเสื้อกักกันทอที่ส่งผลต่อครอบครัว มีดังนี้ กระบวนการผลิตเสื้อกักกันทอที่ส่งผลต่อครอบครัวนั้นมีหลายปัจจัย เนื่องจากอาชีพทอเสื้อกักเป็นวิถีชีวิตดั้งเดิมที่มีมาตั้งแต่บรรพบุรุษ จึงมีการสืบทอดภูมิปัญญาให้สืบทอดไป และอาชีพการทอเสื้อกักนั้นจะต้องใช้คนตั้งแต่ 2 คน ขึ้น จึงจำเป็นต้องมีการรวบรวมสมาชิกภายในครัวเรือนเพื่อทำการผลิตเสื้อ ใช้วิธีการซึมซับที่เป็นไปตามธรรมชาติ ด้วยวิธีการดังกล่าวนี้จะช่วยให้ลูกเกิดความสนใจ สามารถเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น เพราะสามารถจดจำวิธีการได้อย่างรวดเร็ว เมื่อลูกเกิดความชำนาญก็จะสามารถสร้างรายได้หลักเพื่อนำมาใช้ในการดำรงชีวิตประจำวันเพิ่มมากขึ้น อีกทั้งยังเป็นวิธีการหนึ่งที่สามารถสร้างความสัมพันธ์ ใกล้ชิดให้กับสมาชิกภายในครอบครัวมากยิ่งขึ้นอีกด้วย เพราะทุกครั้งที่ทำการสอนจะมีการรวมกลุ่มเพื่อพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เป็นการเพิ่มสนิทสนม ใกล้ชิดและปลูกฝังวัฒนธรรมอันดีงามให้กับลูกหลาน	กระบวนการผลิตเสื้อกักกันทอที่ส่งผลต่อชุมชน สังคม มีดังนี้ เนื่องจากบางชุมชนมีการซื้อขายวัตถุดิบที่ไม่สามารถผลิตเองได้จากชุมชนที่อยู่บริเวณใกล้เคียง ส่งผลให้มีการกระจายรายได้อย่างทั่วถึง บางชุมชนที่มีวัตถุดิบมาก ก็จะมีการทอเสื้อเป็นผืนเพื่อนำไปจำหน่ายให้กับชุมชนที่มีความสามารถในการแปรรูปผลิตภัณฑ์ ซึ่งชุมชนดังกล่าวนี้จะทำหน้าที่สร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ เป็นของดี ของขึ้นชื่อประจำท้องถิ่น ในแต่ละวันนั้นจะมีนักเรียน นักศึกษาที่สนใจผลิตภัณฑ์ดังกล่าวเข้ามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิธีการแปรรูปจากศูนย์ดังกล่าวอีกด้วย ในส่วนของนักท่องเที่ยว และประชาชนทั่วไป ก็จะแวะเวียนเข้ามาซื้อผลิตภัณฑ์กลับไปบ้านเพื่อเป็นของฝากหรือของที่ระลึกอีกด้วย เพราะภายในศูนย์ฯ มีการผลิตเพื่อจำหน่ายและส่งออกทั้งใน และต่างประเทศ จึงก่อให้เกิดเครือข่าย ธุรกิจการค้าทางสังคมที่กว้างมากขึ้น ส่งผลให้คนในชุมชนมีรายได้จากการส่งผืนเสื้อมากยิ่งขึ้น โดยในแต่ละชุมชนจะมีการหยิบยืมเครื่องมือการผลิตเสื้อบางชนิดระหว่างชุมชน	กระบวนการผลิตเสื้อกักกันทอที่ส่งผลต่อวัฒนธรรม มีดังนี้ มีการรวมกลุ่มภายในชุมชนเพื่อผลิตเสื้อผืน ไว้สำหรับใช้ในกิจกรรมทางศาสนา โดยผู้นำของแต่ละชุมชนมีการรวมกลุ่มสมาชิกภายในชุมชนทำการผลิตเสื้อผืนเพื่อนำไปถวายวัด ไว้สำหรับใช้ในกิจกรรมทางศาสนา ได้แก่ ผลิตเสื้อที่มีความกว้าง 5 ศืบ และมีความยาวประมาณ 10 ถึง 20 เมตร ไว้สำหรับปูรองรับให้ประชาชน เสื้อดังกล่าวมีความยาวมากจึงทำส่งผลให้ต้องใช้คนจำนวนมากในการทอ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้เกิดการรวมตัวของสมาชิกภายในชุมชนขึ้น ส่งผลให้เกิดความสามัคคีในหมู่คณะ และก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในชุมชนมากยิ่งขึ้น

อภิปรายผล

จากการลงพื้นที่ดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มย่อยกับผู้มีส่วนได้ ส่วนเสีย อันได้แก่ นักวิชาการศูนย์ศิลป์ เสื้อ หัวนาศูนย์ศิลป์เสื้อ หัวนากลุ่มวิสาหกิจชุมชน ช่างทอเสื้อ และปราชญ์ท้องถิ่น ครูผู้สอนวิชาศิลปะพื้นบ้านโดยดำเนินการทุกชุมชน ผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์ให้ผู้เข้าร่วมสัมภาษณ์ นำรายละเอียดเกี่ยวกับสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ นำข้อมูลกลับไปให้ผู้ร่วมสัมภาษณ์ตรวจสอบความถูกต้อง นำข้อมูลที่ตรวจสอบแล้วมาวิเคราะห์ โดยใช้ทฤษฎีการจัดการความรู้ KM จึงทำให้ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

สาเหตุที่รูปแบบการถ่ายทอดความรู้แบบนอกระบบของทุกชุมชนสามารถดำรงอยู่ได้มาอย่างยาวนานและมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องนั้น อันเนื่องมาจากในทุกชุมชนมีจิตดวงระบบที่ดี มีการสัมภาษณ์กลุ่มย่อยเพื่อกำหนดกระบวนการถ่ายทอดความรู้ โดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของชุมชนนั้น ๆ เป็นผู้ร่วมสังเคราะห์กระบวนการ ให้ได้มาซึ่งวิธีการถ่ายทอดที่เหมาะสมกับคนในชุมชน หลังจากได้กระบวนการแล้ว ผู้สอนจะใช้วิธีการทำงานร่วมกันเป็นทีม โดยจะแบ่งหน้าที่กันเพื่อรับผิดชอบในส่วนของตนเอง ยกตัวอย่างเช่น ภายในศูนย์มีผู้ดูแลทั้งหมด 3 คน ประกอบไปด้วย หัวนาศูนย์ฯ และผู้ช่วยอีก 2 คน โดยหัวนาศูนย์ฯ

ศูนย์จะคอยทำหน้าที่วิเคราะห์จากความรู้และประสบการณ์ตรงของผู้เรียนเป็นหลัก ในส่วนของผู้ช่วยนั้น จะแบ่งหน้าที่เป็น 2 ส่วน หนึ่งคนทำหน้าที่สอนทฤษฎี มีการพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้สอน และผู้เรียน ซึ่งทำให้ผู้เรียนเกิดการซึมซับและสามารถเข้าถึงหลักคิดและวิธีการทำได้ง่ายมากยิ่งขึ้นก่อน การปฏิบัติงานจริง ส่วนผู้ช่วยอีกหนึ่งคนจะทำหน้าที่ลงมือทอเสื้อกให้ผู้เรียนดู และหัวหน้าศูนย์ ฯ ก็จะช่วยอธิบายวิธีและขั้นตอนต่างๆ ไปพร้อมกันด้วย หลังจากจบกระบวนการสอนแล้ว ผู้สอนทุกคนได้ ร่วมกันประเมินวิธีการสอนของตนเองเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาในการสอนครั้งต่อไป ซึ่งรูปแบบ การถ่ายทอดความรู้ดังกล่าวนี้ทำให้ผู้วิจัยเห็นว่า วิธีการปฏิบัติงานเป็นทีม และมีการแบ่งหน้าที่กันอย่าง ชัดเจนนั้น ทำให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจและปฏิบัติงานได้ดี ระบบการจัดการนี้จึงเป็นเหตุให้การถ่ายทอด ความรู้ของชุมชนนั้นยังสามารถดำรงอยู่ได้จากฐานสู่รุ่นมากกว่า 100 ปี มาจนถึงปัจจุบัน

การถ่ายทอดความรู้แบบในระบบ หรือ การถ่ายทอดความรู้ภายในสถานศึกษา มีส่วนสำคัญใน การอนุรักษ์องค์ความรู้ในเรื่องของการทอเสื้อเป็นอย่างมากเพราะในสถานศึกษามีบทบาทหน้าที่ในการ ถ่ายทอดความรู้อย่างมีระบบแบบแผนตามหลักสูตร และมีความพร้อมทั้งในด้านต่าง ๆ ในด้าน กระบวนการถ่ายทอดความรู้ นั้น จะมีขั้นตอนที่คล้ายคลึงกับการถ่ายทอดความรู้แบบนอกระบบ ได้แก่ การร่วมสัมมนา กลุ่มย่อยของผู้มีส่วนได้ ส่วนเสีย เพื่อสกัดเอาความรู้มาใช้จริง แต่จะแตกต่างกันในด้าน ของครูผู้สอน เพราะในสถานศึกษาจะต้องนำเอาผู้ที่มีพื้นฐานของการสอนเป็นอย่างดีมาทำการสอน และ สื่อการเรียน การสอนที่ดึงเอาเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาประยุกต์ใช้ในการสร้างผลงาน อาทิเช่น การสอนวิชา ศิลปะพื้นบ้านของโรงเรียนสตรีมารดาพิทักษ์ จ.จันทบุรี ได้นำเอาโปรแกรมทางคอมพิวเตอร์มาใช้ในการ ออกแบบลวดลาย มีส่วนช่วยให้ประหยัดเวลาในการคิดลวดลาย อีกทั้งยังสามารถออกแบบลวดลายที่ ซับซ้อนและหลากหลายได้มากยิ่งขึ้น การนำเอาเทคโนโลยีมาบูรณาการควบคู่กับการสอนนั้น ทำให้ผู้เรียน มีความสนใจในรายวิชาดังกล่าวได้เป็นอย่างดีและเกิดการมีส่วนร่วมในการคิดสร้างสรรค์ผลงานที่มีรูปแบบ ใหม่ ๆ นำไปสู่ผลงานที่มีคุณภาพ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้รูปแบบการถ่ายทอดความรู้แบบในระบบเป็น กระบวนการถ่ายทอดความรู้ที่ดีอีกรูปแบบหนึ่งด้วย

ในส่วนของการศึกษากระบวนการผลิตที่ส่งผลต่อ ผู้ผลิต ชุมชน สังคม วัฒนธรรม ในอนาคต นั้น มี เพียงบางชุมชนที่สามารถทำการผลิตได้ในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การปลูกกก จนถึงการผลิตผลิตภัณฑ์ แต่ใน บางชุมชนไม่ได้มีแหล่งผลิต เพราะไม่มีพื้นที่ในการปลูกกก จึงต้องอาศัยการสั่งซื้อจากชุมชนในบริเวณ ใกล้เคียงแต่จะมีการจัดหน่ายในรูปแบบของการแปรรูปผลิตภัณฑ์ มีความเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย เพราะทุกชุมชนที่มีอาชีพทอเสื้อกจะมีการเอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทั้งภายในครอบครัว ชุมชน และสังคม จึงทำให้เกิดเป็นกลุ่มสังคมนานาชาติที่สร้างธุรกิจที่สืบทอดตั้งแต่บรรพบุรุษ ก่อให้เกิด รายได้หลักหรือรายได้เสริม เพื่อเลี้ยงชีพ อีกทั้งยังมีการเชื่อมต่อกันระหว่างชุมชนบริเวณใกล้เคียง ไม่ว่าจะ เป็นในด้านการผลิต การจำหน่าย การส่งต่อผลิตภัณฑ์ การหยิบยืมอุปกรณ์บางชนิดที่ตนเองไม่มี หรือ การ ซื้อขายแลกเปลี่ยนวัตถุดิบต่างๆ ที่ตนเองไม่สามารถผลิตเองได้ ทำให้เกิดการพูดคุยแลกเปลี่ยนความ คิดเห็น ก่อให้เกิดความสนิทสนมกลมเกลียวระหว่างกัน และเป็นการกระจายรายได้ระหว่างกลุ่มผู้ผลิตอีก ด้วย อีกทั้งยังสร้างความเข้มแข็งให้กับอาชีพการทอเสื้อกของจังหวัดจันทบุรี ภายในชุมชนนั้นยังมีการ รวมกลุ่มของสมาชิกเพื่อสร้างสรรค์ผลงานการทอเสื้อกเป็นผืน อันก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม เป็น การปลูกฝังค่านิยมและวัฒนธรรมอันดีงาม รวมไปถึงสร้างความตระหนักในการดำรงชีวิตในสังคมให้อยู่ ร่วมกันได้อย่างมีความสุข จากการสัมภาษณ์ครูช่างหลายๆ ท่าน ให้คำตอบที่คล้ายคลึงกัน ว่า ในภายภาค หน้า อาชีพการทำเสื้อกจันทบุรีจะค่อยๆ ลดน้อยลงเรื่อยๆ เพราะคนรุ่นหลังไม่มีความสนใจที่ทำการ ฝึกฝนอาชีพนี้ เพราะเขาเหล่านั้นคิดว่า อาชีพการทำเสื้อก อาจไม่เพียงพอต่อการชีพได้ รวมไปถึงความ

นิยมในการทำอาชีพอื่นๆ จึงทำให้ต้องชวนขวายเป็นศึกษาต่อในต่างจังหวัด หรือ ในตัวเมือง บางครอบครัวเล่าว่า แปลงกกที่ได้รับมรดกจากรุ่นสู่รุ่นนั้น ได้มีการแบ่งขายให้นายทุนเพื่อไปทำกิจการหรือธุรกิจไปบางส่วนแล้ว ยังคงเหลือแค่เพียงรุ่นพ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย เท่านั้น ที่ยังคงอาชีพนี้ต่อไป เพราะพวกเขาได้ถูกสั่งสมประสบการณ์และเห็นการทำอาชีพทอเสื่อมาตั้งแต่เด็กจนโต แนวโน้มในอนาคตข้างหน้าอาชีพการทำเสื่ออาจจะสูญหายไปคงเหลือไว้เพียงแค่อนุสรณ์ให้คนรุ่นหลังได้ดู

นอกเหนือจากการศึกษาค้นคว้าวัตถุประสงค์ในงานวิจัยเล่มนี้ทั้ง 2 แล้วนั้น ผู้วิจัยยังได้ขอค้นพบใหม่ ดังนี้ การถ่ายทอดความรู้แบบในระบบได้มีการจัดการแข่งขันผลงาน สร้างสรรค์ผลงานจากเสื่อกกภายในโรงเรียนวัดบางสระเก้า มีวิธีการคือ ผู้มีส่วนได้ ส่วนเสียได้ร่วมกันคิดรูปแบบการแข่งขันขึ้น โดยให้นักเรียนที่มีความสามารถด้านการทอเสื่อเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าว ซึ่งกิจกรรมที่จัดขึ้นนี้มีส่วนช่วยในการดึงดูดความสนใจให้กับผู้เรียนได้เป็นอย่างดี ผลที่ได้รับ คือ ผู้เรียนมีความสนใจในวิชาทอเสื่อมากขึ้น ผู้เรียนเกิดความภูมิใจในความสามารถของตนเอง อีกทั้งยังมีส่วนช่วยในการสืบทอดและอนุรักษ์ภูมิปัญญาดั้งเดิมที่อยู่ในชุมชนให้เกิดความเข้มแข็งอย่างยั่งยืนต่อไปในภายภาคหน้าอีกด้วย

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. จากการศึกษาวิจัยพบว่า การถ่ายทอดความรู้การทำอาชีพทอเสื่อของคนในระบบ เช่น ศูนย์การเรียนรู้การทอเสื่อ กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มทอเสื่อ ยังไม่มีการจัดระบบการถ่ายทอดความรู้ที่มีมาตรฐานกลาง ควรมีการจัดวางระบบที่ดี และกำหนดมาตรฐานของแต่ละแห่งว่าควรมีการจัดการอย่างไร พร้อมทั้งมีการจัดบันทึกรายละเอียดของการเรียน การสอนในแต่ละครั้ง เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ถึงข้อดี และข้อเสีย เพื่อนำไปสู่การพัฒนา ปรับปรุงให้ดีขึ้นในครั้งต่อไป
2. ในด้านของการผลิตผลงาน การจำหน่ายและส่งออกผลิตภัณฑ์ในแต่ละชุมชน ควรมีส่วนที่เกี่ยวข้องมาให้การสนับสนุนและรองรับสินค้าที่ชุมชนผลิตออกมา นำไปจำหน่ายโดยการกระจายสินค้าไปยังทั่วประเทศและต่างประเทศ เพื่อเพิ่มช่องทางและรายได้ให้กับชุมชน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

1. ควรมีการศึกษาวิจัยในเรื่องการนำองค์ความรู้ เรื่องของเสื่อกกจันทบูรและการออกแบบผลิตภัณฑ์เสื่อ มาจัดให้อยู่ในรูปแบบการเรียนการสอนในระบบโรงเรียนเพิ่มมากขึ้น
2. ควรมีการศึกษาวิจัยในเรื่องการสนับสนุนการจำหน่ายและการส่งออกให้กับชุมชน โดยมีการเชื่อมโยงเครือข่ายของผู้สนับสนุน ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

เอกสารอ้างอิง

- โกสุม เจริญรอย. (2551). *การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น. สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยี*
สารสนเทศ. จันทบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- สุเทพ สุสาสนี. (2553). *การศึกษาผลิตภัณฑ์จากกกในตำบลบางสระเก้า อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี. (ปริญญาานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, บัณฑิตวิทยาลัย, สาขา*
ศิลปศึกษา.